

KONTIOLAHDEN KOULU

TOIMINTAOHJE KRIISITILANTEISIIN

KÄYTTÖÖN 3/2003
PÄIVITYS 6/2011

1. JOHDANTO

Kontiolahden koulun kriisitoimintamallin tarkoituksena on auttaa ja helpottaa koulu-yhteisön jäseniä kriisitilanteen kohtaamisessa ja ongelmatilanteeseen tarttumisessa. Toimintaohjeilla pyritään auttamaan nopeaa tilanteeseen tarttumista ja liitteistä saa lisätietoa, joka hyödyttää kriisin jatkotyöskentelyä yhteisön jäsenten kanssa.

Aikuinen toimii mallina nuorelle kriisitilanteiden kohtaamisessa ja tilanteen hoitamisessa. Nuoren kriisin tunnistaa parhaiten henkilö, joka tuntee hänet hyvin ja on päivittäin tekemisissä hänen kanssaan. Nuoren reaktioita kriisitilanteessa ovat mm.:

- käyttäytymisen äkillinen ja selvä muutos aiemmasta
- tunnetilojen vaihtelu
- eristäytyminen, jota ei ole aiemmin ollut
- auktoriteetin kieltäminen
- kuoleman pelko/vaaran hakeminen
- rutiineista kieltäytyminen.

2. KRIISITILANTEIDEN TOIMINTAMALLI

2.1. KRIISIVALMIUSRYHMÄ

Kriisitilanteissa ryhmä vastaa tilanteen koordinoinnista, tiedottamisesta, koulun järjestelyistä, luokkatilanteiden järjestämisestä ja tarvittaessa ulkopuolisen avun kutsumisesta kouluun. **Ryhmän päävastuu on rehtorilla.**

Rehtori	Anna Käyhkö	734 5261, 050 4285074
Apulaisrehtori	Jari Ikonen	050 4285097
Eriyisopettaja	Heli Luoto	0400 153114
Koulukuraattori	Pirjo Kela	734 5377, 050 4285090
Oppilaanohjaaja	Jouni Oinonen	734 5268, 050 4285098
Terveystenhoitaja	Kaija Piitulainen	734 5267, 050 4285120
Koulupykologi	Seija Ikonen	734 5696, 040 7481843

2.2. YHTEYSTIETOJA

Koulun kanslia 734 5262
Opettajahuone 734 5263 (B-siipi), 734 5213 (C-siipi)
Vahtimestari 0500-613650

Yleinen hätänumero 112
Poliisi 10022
Taksi 732 500, 0440 732500

Kontiolahden terveyskeskus / pääterveysasema 7341
PKSSK / päivystys 1711

Kontiolahden kriisiryhmä: psykologinen jälkipuinti

Kriisiryhmän päivystyspuhelin ma - pe klo 8-16 Puh. 040-1291428
Koulukuraattori Pirjo Kela /koulun edustaja 734 5377, 050-4285090
Apulaisrehtori Jari Ikonen /koulun edustaja 050-4285097

Joensuun kriisikeskus Puhelinpäivystys numerossa 013 - 316 244

Lasten psykiatrian poliklinikka 1713260
Nuorisopsykiatrian poliklinikka 171 4362
Tikkamäen mielenterveyspoliklinikka 1714340
Akuuttityöryhmä (psykiatrinen) 171 4356

Nuorten päihdepysäkki 013-267 5868

Poliisin Nuorten Tiimi (keskus) 071 875 0281
- ylikonstaapeli Anssi Riikonen 050-5725128
- vanhempi konstaapeli Kati Juntunen 050 4659355
- sos.työntekijä Heli Treuthart 050-3515619
- erit.nuorisotyöntek. Jarkko Riikonen 050-5725123

Kontiolahden seurakunta 731 107

2.3. TIEDOTTAMINEN

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta ilmoittaa asiasta rehtorille. Rehtori kokoaa kriisivalmius/oppilashuoltoryhmän ja pohtii miten ja kenelle asiasta tiedotetaan. Akuutissa kriisitilanteessa laaja-alainen er.opettaja ja opo irrottautuvat kriisiluokan opettajan tueksi. Kriisitilanteen johtaminen kuuluu rehtorille tai apulaisrehtorille ja heidän poissa ollessa suunnitteluryhmän 1. jäsenelle. Koulun ulkopuolelle tiedottamisesta vastaa rehtori.

2.4. TOIMINTAMALLIT ERI KRIISITILANTEISIIN

Lastensuojelulaki § 40 velvoittaa koulutoimen palveluksessa olevaa henkilöä ottamaan yhteyttä lastensuojelutyöntekijään, mikäli tämä on saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta/nuoresta.

2.4.1. KOULUTAPATURMA

Opettaja tai terveydenhoitaja antaa ensiavun ja huolehtii jatkohoidosta. Oppilasta hoitanut ilmoittaa tapahtuneesta vanhemmille ja mihin oppilas on mahdollisesti viety hoitoon. Tapaturmasta tehdään kansliassa tapaturmailmoitus vakuutusyhtiöön.

2.4.2. OPPILAAN PÄIHDE/HUUMEONGELMA KOULUSSA

TIETO OPPILAAN PÄIHDEKOKKEILUSTA TAI -ONGELMASTA

Jos kouluun tulee **tieto oppilaan päihdekokeilusta tai -ongelmasta**, luokanvalvoja tai joku oppilashuoltoryhmään kuuluva keskustelee hänen kanssaan ja ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan. Tarvittaessa ilmoitus oppilashuoltoryhmään, joka pohtii keinoja oppilaan auttamiseksi ja mahdollisen lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi lastensuojeluun.

OPPILAS PÄIHTYNEENÄ KOULUSSA

Jos oppilas tavataan päihtyneenä koulussa, hänet **havainnut** opettaja tai muu koulun työntekijä **ohjaa** päihtyneen **keskusteluun rehtorin** tai jonkun muun **oppilashuoltoryhmään kuuluvan** kanssa, joka hankkii tilanteeseen itselleen työparin. Täytetään yhteistuumin koulun kriisitoimintaohjeen liitteenä olevat **lomakkeet** (LIITE 1). Oppilaan huoltajia pyydetään hakemaan lapsensa koulusta ja heidän kanssaan keskustellaan asiasta oppilaan auttamiseksi. Tarvittaessa ilmoitus oppilashuoltoryhmään, joka päättää mahdollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä lastensuojeluun.

EPÄILYS OPPILAAN HALLUSSA OLEVISTA PÄIHTEISTÄ

Epäiltäessä, että **oppilaalla** on koulussa **hallussaan alkoholia**, otetaan yhteyttä rehtoriin tai oppilashuoltoryhmän jäseneseen, joka hankkii tilanteeseen työparin. Päihteet takavarikoidaan poliisin haltuun. Mikäli oppilas ei ole yhteistyöhaluinen, pyydetään poliisi tarvittaessa paikalle. Oppilaan kanssa keskustellaan ja täytetään kriisitoimintamallin liitteenä olevat lomakkeet (LIITE 1). Otetaan yhteyttä huoltajiin, joiden kanssa neuvotellaan tilanteen jatkohoidosta.

Epäiltäessä oppilaalla olevan huumaavia aineita, otetaan yhteyttä aina sekä **poliisiin** että oppilaan **huoltajaan**.

Huumaavien aineiden vaikutuksen alainen viedään lääkäriin ja huoltajille ilmoitetaan. Jos sekavasti käyttäytyvä henkilö kieltäytyy lähtemästä lääkäriin, koululle kutsutaan poliisi.

Ilmoitus oppilashuoltoryhmään, joka tarvittaessa päättää lastensuojeluilmoituksen tekemisestä.

Jatko-ohjaus tarvittaessa nuorten päihdepysäkille tai A-klinikalle.

KOULUN TYÖNTEKIJÄ PÄIHTYNEENÄ KOULUSSA

Jos koulun työntekijä tulee päihtyneenä kouluun, hänet havainnut opettaja tai työtoveri ohjaa päihtyneen keskusteluun rehtorin tai hänen sijaisen kanssa (etsi työpari). Täytetään päihtyneen kanssa yhteistuumin kriisitoimintaohjeen liitteenä olevat lomakkeet (LIITE 1). Päihtynyt ohjataan pois koulun alueelta. Päihtyneen työntekijän esimies vastaa jatkotoimista kuten hoitoon ohjauksesta.

2.4.3. VÄKIVALTATILANTEET KOULUSSA

FYYSINEN VÄKIVALTA

TILANTEESEEN TULEVA ENSIMMÄINEN AIKUINEN

- * älä poistu paikalta
- * lähetä oppilaat hakemaan apua opettajilta ja kansliasta
- * opettajainhuoneesta aina yhteys kansliaan, kuraattoriin, opinto-ohjaajaan tai erityisopettajaan

PUUTTUMISEN KEINOT

- *yleisö pois
- *säilytä malttisi, muista oma turvallisuutesi
- *tee jotain normaalista poikkeavaa, esim. huuda lujaa LOPETA! SEIS! tai etsi läheltä jotain, minkä avulla saat kovan äänen
- *toimi koko ajan päättäväisesti ja jämäkästi

TILANTEESEEN TULEVA TOINEN AIKUINEN

- *tue toisen aikuisen toimintaa
- *muista oma turvallisuutesi

TILANTEEN LAUETTUA

- *tarvitaanko ensiapua?
- *jos näkyviä paikkausta vaativia vammoja (lievää vakavampia) soita 112 ja kutsu poliisi paikalle
- *osapuolet rauhoittumaan eri tiloihin
- *jos poliisi on kutsuttu, odota poliisia
- *mitä tapahtui? kirjaa ylös osapuolten ja silminnäkijöiden täsmällinen kuvaus tapahtuneesta liitteenä olevaan lomakkeeseen

TAPPELIJAT SAMAAAN TILAAN

- *mukana joku oppilashuoltoryhmästä
- *tavoitteena kuulla osapuolten kertomus tapahtuneesta, rauhoittaa tilanne ja varmistaa, että tapahtunut ei toistu välittömästi

KOTIIN TIEDOTTAMINEN

- *sovitaan, kuka soittaa
- *kerrotaan, mitä tapahtui ja miten asiaa on hoidettu
- *kysytään, miten huoltajat haluavat menetellä (tekevätkö rikosilmoituksen)
- *sovitaan tapaaminen huoltajien kesken, jossa annetaan sovitteluehdotus mietittäväksi

JÄLKIHOITO

*huoltajien tapaamisessa sovitaan jatkosta

*sovitteluesityksestä tehdään päätös vasta, kun kaikki osapuolet ovat pohtineet asiaa ja ovat sopimuksesta yhtä mieltä

HENKINEN VÄKIVALTA / KIUSAAMINEN

*puutu tilanteeseen heti

*ilmoita luokanvalvojalle ja tee kiusaamistapauksen seulonta –lomake (R-verkkokansio)

* vie täytetty lomake apulaisrehtorille

*tilanteen selvittely etenee KiVa-koulu toimintaohjelman mukaisesti

*seksuaalisen häirinnän kokenut tai havainnut ilmoittaa asiasta rehtorille, joka käsittelee asiaa

*asia käsitellään tarvittaessa oppilashuoltoryhmässä

ÄKILLISET PSYKKISET KRIISIT

*yleisö pois

*rauhoittele

*yhteys terveydenhoitajaan tai terveystieteiden keskuksen

*ilmoitus kotiin

2.4.4. KUOLEMANTAPAUS

Rehtori ottaa vastuun tiedottamisesta ja muodollisuuksista:

- rituaalit tärkeitä
- suruliputus
- valokuva pöydälle/oppilaan pulpetille
- kynttilä

Omaisilta kysytään miten haluavat tapahtuneesta kerrottavan koulussa.

OPPILAAN LÄHIOMAISEN KUOLEMA

Luokanvalvoja keskustelelee tapahtuneesta oppilaan kanssa. Oppilasta ja hänen omaisiaan kuullaan siinä, miten he haluavat asiasta kerrottavan luokalle. Oppilastovereita voidaan ohjata huomioimaan oppilaan suru ja ilmaisemaan osanottonsa. Jos oppilas jää pois koulusta eikä kotoa ole otettu yhteyttä kouluun, luokanvalvoja soittaa kotiin kuten tavallisesti ollessaan huolissaan oppilaasta. Mikäli oppilaan käytöksessä tai ulkonäössä tapahtuu selvä muutos tai olet hänestä muutoin huolissasi, ota asia puheeksi oppilaan kanssa. Tarvittaessa ota yhteyttä oppilashuollon työntekijöihin.

OPPILAAN KUOLEMA

Oppilaan kuolemasta kerrotaan koulussa ja vietetään hiljainen hetki. Huomioidaan rituaalit. Luokanvalvoja keskustelelee luokkansa kanssa tapahtuneesta. Luokka osallistuu hautajaisiin, mikäli omaiset haluavat tai antavat luvan.

KOULUN HENKILÖKUNTAAN KUULUVAN KUOLEMA

Rehtori kertoo kuolemantapauksesta koko koululle. Vietetään hiljainen hetki ja huomioidaan rituaalit. Rehtori/työtoverit tekevät surunvalittelukäynnin ja/tai osallistuvat mahdollisesti hautajaisiin.

Henkilöstön keskuudessa käsitellään tapahtunutta kunnioittaen omaisten toiveita.

ITSEMURHA

Käsitellään kuten kuolemantapaus. Lisäksi järjestetään oppilaille jälkipuinti koulutunnin aikana kriisiryhmän välityksellä ja henkilöstölle työterveyshuollon kautta. **Jälkipuinti ehdottoman tärkeä.**

2.4.5. OMAISUUSRIKOSTEN SELVITTÄMINEN KOULUSSA

TOISEN OMAISUUDEN VARASTAMINEN TAI TÄRVELEMINEN

*jokainen asiasta tietävä, kirjoittaa tapahtuneesta oman selvityksensä liitteenä olevalle lomakkeelle

*rehtori/opettaja sekä joku oppilashuoltoryhmään kuuluva keskustelelee asianomaisten kanssa

*tapahtuneesta otetaan aina yhteys huoltajiin

*tarvittaessa pyydetään konsultaatiota poliisilta

*oppilas korvaa aiheuttamansa vahingon

*Kontiolahden koululla ja kylän kauppiaille on toimintamalli näpistystilanteisiin (LIITE 2).

OPINTOKÄYNNILLÄ TAI RETKELLÄ TAPAHTUNUT OMAISUUSRIKOS TAI OMAISUUDEN TÄRVELEMINEN

*jokainen, asiasta tietävä, kirjoittaa tapahtuneesta oman selvityksensä liitteeseen

*retken vastuuhenkilöt keskustelevat asianomaisten kanssa

*tapahtuneesta otetaan yhteys mahdollisimman pian huoltajaan

*tilanteen niin vaatiessa huoltaja noutaa lapsensa kotiin

*tarvittaessa pyydetään konsultaatiota poliisilta

*oppilas korvaa aiheuttamansa vahingon

OMAISUUSRIKOKSISTA ILMOITETAAN POLIISILLE

*murron tapahduttua tai arvokkaan omaisuuden kadottua

*jos kadonneen tavaran epäillään olevan oppilaan repussa tai taskussa eikä hän suostu yhteistyöhön, pyydetään poliisi paikalle numerosta 10022

2.4.6 KOULUN ULKOPUOLISET KRIISITILANTEET

Monet koulun ulkopuolella tapahtuneet kriisitilanteet tuntuvat myös koulun toiminnassa. Ne voivat vaihdella koulun läheisyydessä tapahtuneesta onnettomuudesta paikkakuntaa tai koko maata koskevaan suruun. Myös monet kansainväliset katastrofit ja muut kriisitilanteet tuntuvat koulussa asti.

Esimerkkejä tällaisista tilanteista:

- lähistöllä sattunut onnettomuus (tulipalo, liikenneonnettomuus, ryöstö tai muu vastaava)
- suuronnettomuus joka satuttaa koko maata
- maamme läheisyydessä sattunut suuronnettomuus tai luonnon katastrofi, saasteonnettomuus
- maamme läheisyydessä syttynyt sotatila
- jonkun kuuluisuuden tai valtionpäämiehen salamurha tai kuolema

Vaikka tapahtuma ei konkreettisesti koskettaisi oman koulun oppilaita tai henkilö-

kuntaa, on usein tarpeen, että edellä mainituissa tilanteissa asia huomioidaan koulun arjessa. Rehtorin johdolla oppilashuoltoryhmä sopii kuinka huomioiminen tapahtuu. Hyviä käytänteitä ovat esimerkiksi:

- aamunavauksessa asian käsittely. Aamunavausta voidaan pyytää pitämään seurakunnan työntekijä tai sen voi pitää joku koulun henkilökunnasta
- asiasta voidaan keskustella luokissa opettajien johdolla
- oppilaille tiedotetaan, että oppilashuollon sekä kunnan kriisiryhmän henkilöt ovat käytettävissä henkilökohtaisiin keskusteluihin.
- tiedotetaan ajanvarauskäytännöistä (esim. joku oppilashuollon henkilö toimii yhdyshenkilönä)
- koteja voidaan tiedottaa kirjeellä siitä, kuinka asiaa on koulussa käsitelty (kirjemalli liitteenä)
- mahdollinen vanhempainillan järjestäminen

Myös uhkaavan tilanteen läsnäolo tai tapahtumat, joissa olisi voinut käydä pahasti, järkyttävät yksilön turvallisuudentunnetta ja saattavat heilauttaa psyykkistä tasapainoa. Tilanteen normalisoimiseksi myös useimmat läheltä piti –tilanteet on hyvä käydä läpi.

Koulutiedote

____.____.20____

Kontiolahden koulu

Hyvät koulumme oppilaiden vanhemmat!

- tapahtuman lyhyt kuvaus
- kuvaus, kuinka tapahtunutta on käsitelty koulussa ja kuinka mahdollisesti jatkossa toimitaan
- on tärkeää, että puhutte asiasta kotona myös nuorten kanssa

- traumaterapiakeskuksen ym. ohjeita kriisien kohdatessa:
 - säilytä arjen rutiinit ja ole läsnä lapsesi elämässä
 - keskustele lapsen kanssa tapahtuneesta
 - seuraa, mitä lapsesi katsoo televisiosta tai lukee lehdestä, rajoita, jos on tarpeen

 - salli erilaisia tunteita ja reaktioita
 - kohtaa kaikki lapsen kysymykset
 - lapsen suru on pätittäistä, ei jatkuvaa
 - älä peitä liikaa omia tunteitasi

- olkaa herkkänä havainnoimaan lapsenne tunteita ja tarvittaessa ottakaa yhteyttä koulun kriisivalmiusryhmään/oppilashuoltoryhmä (lisätään yhteystiedot ja puhelinnumerot)

Koulumme kriisiryhmä

Kontiolahden koulu

Oppilas täyttää

SELVITYS KOULUSSA TAPAHTUNEESTA RIKKEESTÄ

väkivaltaisuus

päihteiden käyttö

toisen omaisuuteen kajoaminen

rasismi

Nimi: _____

Päiväys: _____ . _____ 20____ klo _____

1. Ketkä olivat osallisina tapahtumassa?

2. Mitä ja missä tapahtui?

3. Vaikuttiko jokin aikaisempi asia / tapahtuma tilanteen syntyyn? Mikä?

4. Miten tilanteeseen puututtiin?

5. Mitä pitäisi tehdä, jotta tilanne selviäisi?

Kontiolahdessa _____ . _____ . 20 _____

allekirjoitus ja nimen selvennys

Kontiolahden koulu

Opettaja täyttää

SELVITYS KOULUSSA TAPAHTUNEESTA RIKKEESTÄ

väkivaltaisuus

päihteiden käyttö

toisen omaisuuteen kajoaminen

rasismi

Päiväys: _____ . _____ 20____

klo _____

1. Ketkä olivat osallisina tapahtumassa?

2. Mitä ja missä tapahtui?

3. Miten tilanteeseen puututtiin?

4. Silminnäkijöiden kuvaukset tapahtumasta.

5. Mitä on sovittu jatkosta?

vastuhenkilö:

tiedottaminen kotiin:

jatkotapaamiset:

Kontiolahdessa _____ . _____ . 20 _____

_____ allekirjoitus ja nimen selvennys

KONTIOLAHDEN KOULUN

TOIMINTAMALLI NÄPISTYSTILANTEISSA

1. Kaupassa selvitetään näpistelijän henkilöllisyys

- yhteys huoltajaan
- yhteys kouluun
- tarvittaessa poliisi paikalle

2. Kaupassa tehdään kirjallinen ilmoitus

- poliisilaitokselle
- kopio kotiin
- koulupäivän aikaisesta näpistyksestä ilmoitus myös kouluun

3. Poliisilaitoksella ilmoitus rekisteröidään

- lisäksi yhteys kotiin ja
- lastensuojeluilmoitus sosiaalitoimeen

ENSIAPUSUUNNITELMA

TAPATURMAN TAI SAIRAUSKOHTAUKSEN SATTUESSA

1. Tee tilannearviointi
2. Anna ensiapu:
avaa hengitystiet, elvytä, tarvittaessa tyrehdytä suuret verenvuodot
3. Suorita jatkotoimenpiteet esim. haavojen sitominen
4. Tarvittaessa klo 8.00 – 16.00
 - yhteys terveydenhoitajaan puh. 7345267 tai 050 4285 120
 - yhteys lääkäriin (konsultointi tai ilmoitus saapuvasta potilaasta)
 - Kontiolahden terveyskeskus /pääterveysasema puh. 7341
 - kuljetuksen järjestäminen
 - kiireellinen kuljetus **YLEINEN HÄTÄNUMERO 112**
 - yhteys huoltajaan

Ensiavun antaja suorittaa tehtävän sinne saakka, kunnes on selvästi siirtänyt vastuun toiselle.

HANKI JA YLLÄPIDÄ ELVYTYS- JA ENSIAPUTAITOSI!

PÄIVYSTÄVÄ LÄÄKÄRI

Kontiolahden pääterveysasema klo 8.00-16.00 arkisin puh 7341

Perusterveydenhuollon päivystys Tikkamäentie 16, Joensuu

puh: 013-267 4060

klo 16.00-22.00 arkisin

klo 8.00-22.00 viikonloppuisin

PKKS/ ensiapupoliklinikka

klo 22.00- 8.00

puh 013 171 3300